

Svetovni dan mleka

1. junij

Ta dan je za svetovni dan mleka razglasila Organizacija Združenih narodov za prehrano in kmetijstvo (FAO), in sicer leta 2001, z namenom, da bi tudi tako spodbujala in krepila zavedanje javnosti o pomenu mleka v prehrani v vseh deželah sveta. Hkrati so na ta dan deležne večje pozornosti tudi dejavnosti, povezane s proizvodnjo mleka in mlečnih izdelkov.

Več kot 100.000 krav molznic

V Sloveniji se je v letu 2019 ukvarjalo z rejo goved (po začasnih podatkih) približno 30.000 kmetijskih gospodarstev. Vsa skupaj so redila približno 483.000 glav goved, od tega je bilo 100.830 krav molznic.

Najpogostejše kravje ime v Sloveniji v obdobju od 2000 do 2015 je bilo Pika. Tako je bilo namreč ime več kot 9.900 kravam v Sloveniji. Tik za Pikami so bile po pogostosti Šeke (teh je bilo več kot 9.600), tem pa so sledile Liske (več kot 6.200).

100 najpogostejših kravjih imen v Sloveniji, 2000–2015

Viri: KIS (Centralno podatkovna zbirka Govedo), Centralni register govedi, preračuni SURS

Od kmetije do mlekarne

Večino na slovenskih kmetijskih gospodarstvih pridelanega kravjega mleka odkupijo mlekarne in drugi odkupovalci. V 2019 je bilo odkupljenih približno 564.000 ton mleka, od tega so ga slovenske mlekarne odkupile skoraj 405.000 ton ali 72 %. V prvih treh mesecih leta 2020 so ga, ker se je izvoz na italijanski trg (zaradi pandemije covid 19) zaprl, odkupile še več; v marcu 2020 je bil ta delež 78-odstoten.

Delež odkupljenega kravjega mleka, ki so ga odkupile slovenske mlekarne

Koliko mleka in mlečnih izdelkov se proizvede v Sloveniji?

Slovenske mlekarne so v 2019 proizvedle:

164.422 ton konzumnega mleka

45.032 ton fermentiranih mlečnih izdelkov

16.104 tone kravjega sira

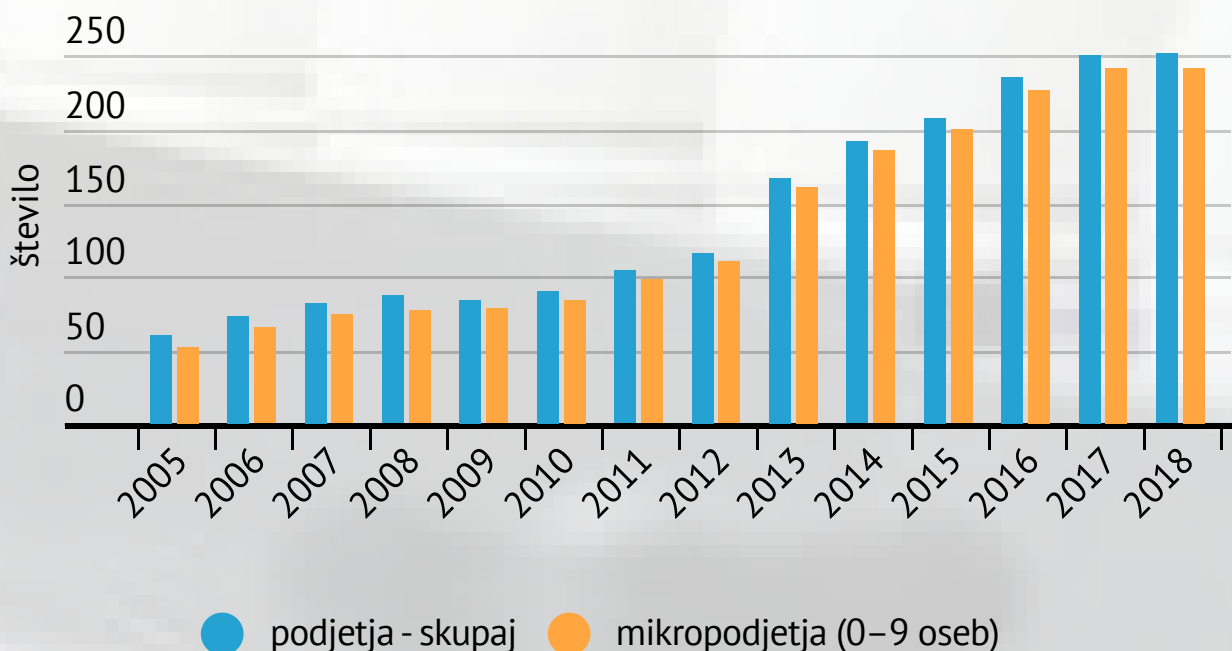
12.152 ton smetane

2.537 ton masla

Koliko podjetij v Sloveniji se ukvarja s predelavo mleka?

V Sloveniji je v letu 2018 obstajalo 252 podjetij, katerih glavna dejavnost je bila predelava mleka. Velika večina izmed teh, 242, je spadala med t. i. mikropodjetja (0–9 oseb), v dveh pa je delalo več kot 250 oseb. Število mikropodjetij, ki se ukvarjajo s predelavo mleka, se je v zadnjih 10 letih potrojilo. V vseh podjetjih, ki se ukvarjajo s predelavo mleka, je v 2018 delalo 1.827 oseb, samo v mikropodjetjih pa 328 izmed teh oseb.

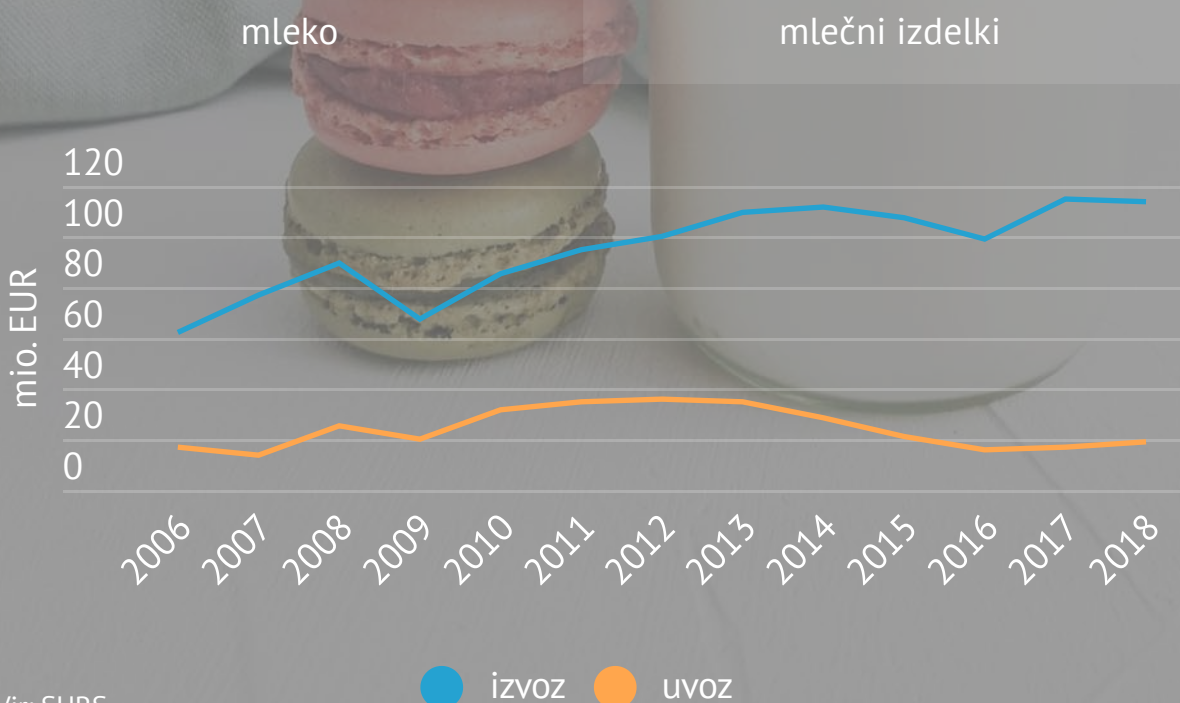
Podjetja, katerih glavna dejavnost je predelava mleka

Mleka izvozimo več kot ga uvozimo

Slovenija izvozi veliko več mleka kot ga uvozi. V 2018 ga je vrednostno izvozila šestkrat toliko kot ga je uvozila. Za mlečne izdelke velja ravno obrnjeno: uvozi jih vrednostno precej več kot jih izvozi. Med izvoženimi in uvoženimi mlečnimi izdelki je bil (vrednostno) najpomembnejši sir: izvozili smo ga za 31 milijonov EUR, uvozili pa za 99 milijonov EUR.

Izvoz in uvoz mleka in mlečnih izdelkov, Slovenija

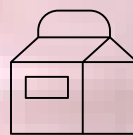
Cena mleka in mlečnih izdelkov ter njihova poraba

V 2018 je prebivalec Slovenije porabil v gospodinjstvu povprečno 43 litrov mleka, 12,6 kilogramov jogurta, 9 kilogramov sira in skute, 4,6 kilogramov smetane in še 5,4 kilogramov drugih mlečnih izdelkov (npr. mlečnih sladic, napitkov, pudingov).

Povprečne maloprodajne cene mleka in nekaterih mlečnih izdelkov v 2019

trajno mleko (liter)
0,74 EUR

jogurt (kilogram)
2,27 EUR

sir (kilogram)
7,97 EUR

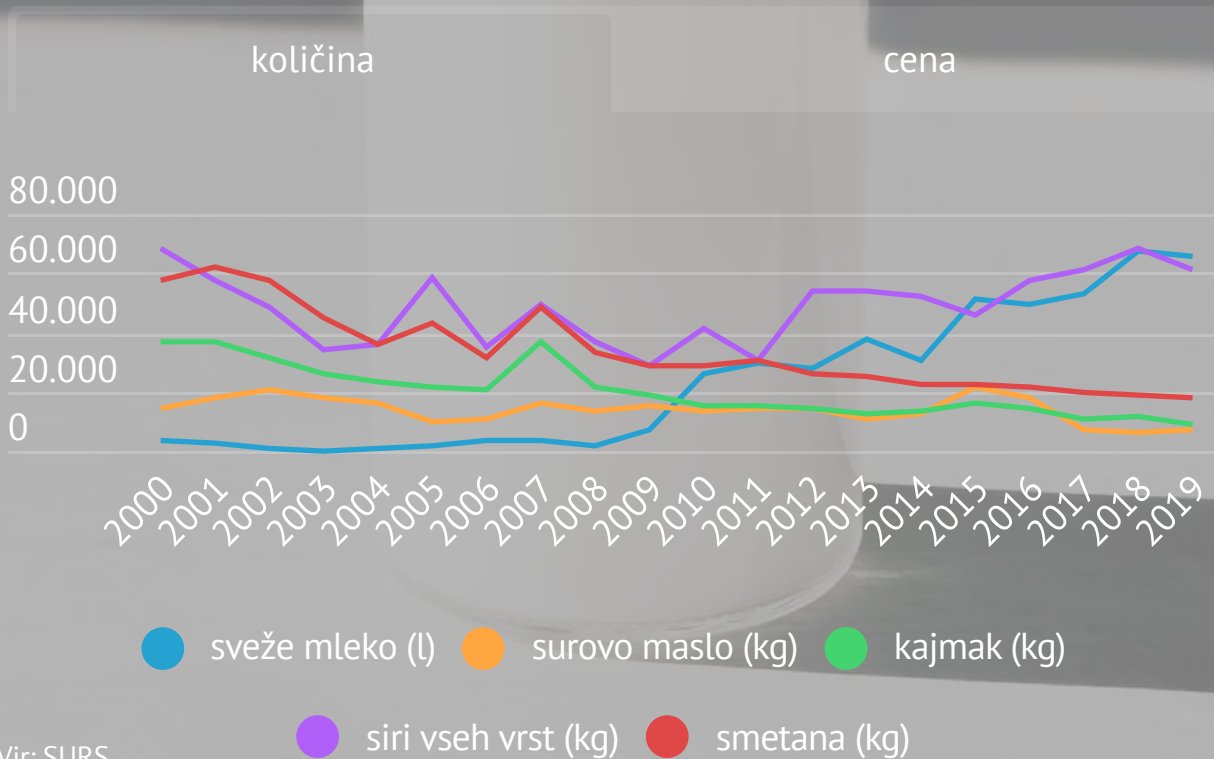
skuta (kilogram)
3,88 EUR

Prodaja mleka na živilskih trgih

Med kmetijskimi pridelki iz lastne pridelave, ki se prodajajo na živilskih trgih, je delež mleka in mlečnih izdelkov zanemarljiv. V zadnjih 20 letih se je sicer najbolj povečala prodaja svežega mleka. Cene vseh teh živil so se v tem obdobju, kot kažejo podatki, zvišale. Cena surovega mleka je na primer od leta 2000 do 2019 poskočila za 2,7-krat.

Prodaja mleka in mlečnih izdelkov na živilskih trgih v Sloveniji

Tudi kozje in ovčje mleko

Na svetovni dan mleka ne smemo pozabiti tudi na ovčje in kozje mleko. Na kmetijskih gospodarstvih v Sloveniji se je v letu 2018 priredilo 617 ton ovčjega in 1.677 ton kozjega mleka.

Koze in ovce, Slovenija, 2018

	Koze	Ovce
Število živali	24.710	109.832
Število molznic	5.879	5.006
Namolzeno mleko (v litrih)	1.629.000	599.000
Proizvodnja kmečkega sira iz kozjega, ovčjega mleka (v tonah)	39 (M)	75 (M)
Proizvodnja drugih kmečkih izdelkov iz kozjega, ovčjega mleka (v tonah)	124 (M)	13 (M)

M: manj zanesljiva ocena - previdna uporaba.

Vir: SURS

Čedalje več mleka se priredi ekološko. V 2018 je bilo ekološko pridelanega 6.868 ton kravjega, 181 ton ovčjega in 138 ton kozjega mleka.

»Mlečni« priimki in ulice

V začetku 2019 je bilo v Sloveniji:

57 oseb s priimkom Mlečnik **145** oseb s priimkom Skutnik

60 oseb s priimkom Maslo **30** oseb s priimkom Sirar

52 oseb s priimkom Masle

Poleg »mlečnih« priimkov imamo v Sloveniji tudi dve ulici, katerih imeni sta povezani z mlekom. Mlekarniška ulica je v Mariboru, Mlekarska ulica pa v Kranju. Prva ima 7, druga 25 hišnih števil.